

LBRIS

We know
books

Carte editată cu sprijinul
MINISTERULUI ITALIAN AL AFACERILOR EXTERNE
ȘI AL COOPERĂRII INTERNAȚIONALE

Libro stampato con il contributo del
MINISTERO ITALIANO DEGLI AFFARI ESTERIE
DELLA COOPERAZIONE INTERNAZIONALE

S I L V I A
A V A L L O N E

I N I M Ă
N E A G R Ă

Traducere din limba italiană de

IRINA PRICOP

Vreau să adaug o notă pentru noile cititoare și noii cititori. Întrucât romanul este o operă de ficțiune și permite un asemenea lucru, mi-am luat diverse libertăți atunci când l-am scris: geografice, temporale, narative. În mod special, aș dori să subliniez că legea care a mărit limita maximă de vârstă în instituțiile pentru minori, de la douăzeci și unu la douăzeci și cinci de ani, datează din 2014, dar am antedatat-o pentru ca Emilia și Marta să poată petrece mai mult timp împreună.

CUPRINS

PARTEA I. Două singurătăți	11
PARTEA A II-A. 5.264 de zile	175
PARTEA A III-A. Marea	313
<i>Epilog</i>	325

I

În acea luni din noiembrie, în care Emilia și tatăl ei au pornit pe poteca numită Stra' dal Forche și au urcat prin pădurea de castani care despărțea Sassaia de restul lumii, era chiar Ziua Morților.

Riccardo credea în continuare că un astfel de loc – micuțul cătun izolat – nu era potrivit pentru a începe o viață nouă: nu pentru fiica lui, nu după toate cele prin care trecuse ea și mai ales, nu singură. Emilia însă pășea grăbit, încrezătoare.

În dimineața aceea, cerul era de un albastru orbitor. Aerul perfect curat, după ploaia din noaptea anterioară, scosese la iveală chiar și cele mai îndepărtate detalii, și un soi de lumină se odihnea deasupra lucrurilor, de parcă nimeni n-ar fi putut muri vreodată și nicio poveste nu s-ar fi putut sfârși pe această fâșie de pământ imaculată.

De fapt, totul se sfârșise cu ceva timp în urmă. Grajdurile animalelor erau o ruină, capela votivă, cu o Madonă¹ Neagră, distrusă de intemperii: tatăl și fiica, prefăcându-se că nu observă ruinele din calea lor. Transpirau, dar nu-și spuneau nimic. Așteptaseră acest moment atâta vreme, încât acum se temeau să nu îl spulbere cu vreun cuvânt rostit. Cărrăria era acoperită de un covor gros de frunze umede, așa încât și pașii le erau tăcuți. Numai inimile deveniseră asurzitoare. Și amândoi le ascultau buibuitul obosit de emoție, de frică, amplificat de liniștea pitită prin toate locurile, printre rădăcini, printre ramuri: vie.

¹ Reprezentare a Fecioarei Maria cu pielea închisă la culoare, adesea asociată cu misterul și sacralitatea (n.red.).

Din când în când, lăsau din mâini bagajele, ca să-și tragă sufletul. Plămânii lor nu mai erau obișnuiți cu înălțimile: erau oameni de câmpie, iar în munți mergeau acum multă vreme, doar în vacanță. Aveau dureri de picioare și de spate, dar până la Sassaia nu era alt drum: nici vreo bucată care să fi fost asfaltată sau măcar cu pământ bătătorit, ori cumva accesibilă. Fuseseră nevoiți să lase mașina la Alma, ultimul avanpost al civilizației, și să-și continue drumul pe jos, ca în anii '50. Și cum șaizeci de ani mai târziu, nimeni – cu mici excepții – nu ar fi luat drumul pădurii ca să-și cumpere o sticlă de lapte sau un pachet de țigări, rezultatul a fost că au dat nas în nas cu vreo două coțofane, o veveriță, dar de om, nici vorbă.

Deocamdată, grijile lor erau concentrate asupra casei, asupra stării în care o vor găsi. Riccardo trimisese, cu câteva săptămâni mai înainte, o rudă îndepărtată, o persoană discretă, să cerceteze locul, și ieșiseră la iveală câteva dintre clasicele probleme de rutină. Boilerul era vechi, la fel și conductele și nu puteau fi siguri că acestea vor rezista la îngheț. Obloanele, unele dintre ele, erau într-o stare destul de proastă, iar curentul ar fi putut să disipeze căldura emanată de sobă. Și, nu în ultimul rând, instalația electrică fusese mâncată de șoareci în mai multe locuri.

Așa cum era de așteptat însă, Emilia nu voise să amâne mutarea. Insistase că așea să se descurce și să se ocupe de toate. Ruda discretă, Aldo, le pregătise venirea atât cât putuse: făcuse curat, înlocuise niște cabluri, astupase câteva crăpături. Dar le și spusese clar că cea mai mare parte a lucrărilor trebuia făcută de un electrician, unul bun, dispus să se deplaseze până acolo, sus. Iar acum, perspectiva de a aprinde niște lumânări în întunericul adânc, tipic unui oraș lipsit de iluminatul stradal, îi cam îngrijora pe amândoi.

Pe la jumătatea drumului s-au așezat pe niște pietre mari, care păreau așezate acolo special pentru odihnă. Lumina amiezii străpungea până la cele mai joase ramuri, aprinzând flacăra ultimelor frunze rămase încă nedesprinse și lovind castanele căzute, pe care le făcea să strălucească asemenea unor perle.

— Dacă te grăbești să le culegi și strângi vreo zece kile, i-a spus tatăl ei, arătându-i-le, ai putea supraviețui niște săptămâni bune.

Apoi a adăugat, ironic:

— Ai putea chiar să treci iarna, fiindcă după cum se arată lucrurile, poteca va fi cufundată în zăpadă.

Emilia a întins piciorul și a lovit cu vârful bocancului o coajă de castană îmbibată de umezeală, fără să răspundă provocării.

— Pe tanti Iole, a continuat Riccardo clătînând din cap, n-am reușit niciodată să o convingem că pâinea e mai bună decât castanele. O adevărată *valit*¹. Îți amintești?

Da, dar nu ar fi vrut să o facă. Punctul slab al Emiliei, atunci când trebuia să revină la o discuție importantă, erau cei duși. Mătușa Iole murise. La câteva luni după „cele întâmplare”. „De inimă rea”, se spusese.

Se întreba cum ar putea trăi *cu adevărat* într-o casă care aparținuse unui om la care nu voia să se gândească, cu tot mobilierul rămas acolo, cu fețele de masă, cu bibelourile. Și să străbată de două ori pe zi acea cărăruie care, în amintirile ei, era drumul vesel pe care țopăia în copilărie, dar care, între timp, se transformase într-un urcuș abrupt care mai că-ți făcea plămânii să plesnească. Sus-jos, fie vară, fie iarnă. Ca să-și facă provizii sau să-și caute un loc de muncă și, dacă ar fi găsit ceva, să reușească să-l și păstreze. Așa și-a dat seama că a-ți face dorințele să devină realitate înseamnă, în același timp, a le trăda.

— O să te obișnuiești, a liniștit-o Riccardo citindu-i gândurile, o să faci niște pulpane, a izbucnit el în răs. Și, dacă până la urmă vei înțelege că este o nebunie, așa cum ți-am spus-o cu toții în repetate rânduri, atunci mă voi întoarce să te iau. Chiar și mâine.

— Nu va fi nevoie.

— A te răzgândi nu e sinonim cu a fi un om slab.

— Asta s-o crezi tu, i-a răspuns sec Emilia. Și oricum, știu să desfund o țeavă, să dau cu bidineaua. Mă descurc și la tâmplărie: mi-aș putea face o sanie pentru la iarnă.

Și a zâmbit sfidător, zâmbetul pe care se deprinse să-l afișeze în același loc în care învățase să rindeluiască, să taie cu fierăstrăul, să mintă ca la carte și să traseze perfect contururile unui peisaj, dintr-o singură tușă de pensulă.

— Serios, a continuat deja nervos, mă îngrijorează zăpada. Și momentul în care vei rămâne blocată, cu un telefon mobil care ba are, ba n-are semnal? Aldo spune că prinde într-un singur loc din bucătărie, dar vreau

¹ În dialect piemontez, locuitor din Valle (n.tr.).

să verific... Ce faci dacă nu găsești? Chemi elicopterul forestier cu semnale de fum?

— Tată, a oftat Emilia, am trăit fără telefon mobil până alaltăieri.

Castanii erau plini de fructe în coajă, pe care nimeni nu le-ar fi cules. Deasupra acestora, se zăreau stâncile dezgolite, păduri cât cuprindeai cu ochii și, împrăștiate printre ele, învăluite într-o umbră întunecată sau lovite de o lumină rece, nouă sau zece pâlcuri de case, dintre care cel mai mic era Sassaia.

Tatăl și fiica au rămas într-o tăcere contemplativă. Apoi Riccardo s-a întors spre Emilia cu o feroare care era, poate, un semn de speranță. Iar ea a regăsit pe chipul lui umbrit de tristețe, dar frumos, încă tânăr la cincizeci și nouă de ani, o amintire pierdută: figura încrezătoare pe care o zărise în prima zi de școală, când el o ținuse de mână până la intrarea școlii elementare Collodi. Nu mai erau alți copii însoțiți de tatăl lor, iar pentru ea fusese o noutate absolută, pentru că tata era mereu la lucru, călătorind chiar și la sfârșitul săptămânii. Avea să înțeleagă – însă doar mai târziu – că el fusese mereu acolo.

Orice, Emi. Orice s-ar întâmpla... Ești și vei fi mereu copilul meu.

— Bine, a încheiat Riccardo, ștergându-și ochii, să facem cumva să ajungem la cocioaba aia înainte de căderea nopții.

Și a apucat din nou valizele, lăsându-i Emiliei pungile de cumpărături, care erau mai ușoare. A luat-o înaintea ei, pe Stra' dal Forche, un drum deloc ușor, dificil chiar și de reperat.

Nu mai pususeră piciorul acolo de aproape două decenii.

La sosirea în Alma, Volvo-ul lor cu plăcuță de înmatriculare de Ravenna fusese imediat observat. Nici nu terminaseră de parcat în locul marcat cu litera P de la intrarea în oraș, când Emilia deja percepușe cu coada ochiului o zarvă subtilă. Unele ferestre se închideau brusc, în timp ce altele se deschideau. Posibil să fi fost doar „paranoia“, așa cum îi spusese tatăl ei. Dar când au coborât din mașină, o femeie corpulentă, cu un șorț legat în jurul mijlocului, ieșise dintr-un magazin pentru a-i privi mai îndeaproape. Și nu-i salutase.

Apoi, când ceruseră informații pentru a putea ajunge la Sassaia – drumul nu era indicat de niciun semn sau hartă, iar ei nu-și mai aminteau pe unde să o ia – singurii doi locuitori pe care i-au întâlnit îi priviseră cu atâta neîncredere, încât Emilia începuse imediat să regrete. Un bărbat a trecut fără să le răspundă, fixându-i de parcă i-ar fi recunoscut. Celălalt le-a aruncat două vorbe într-o doară, ca și cum ar fi vrut să scape mai repede, abia rostind vocalele și apăsând consoanele atât de tare, încât a dat de înțeles foarte clar: străinii nu erau bineveniți acolo.

Mă întreb la ce se așteptau, oare? Nu se mai văzuse turist în Valle. Dacă ajungeai acolo însemna că poți dovedi o legătură de sânge. Altfel, erai un intrus, un băgăcios, și-atunci nu erai binevenit.

Valizele și plasele pline de cumpărături nu arătau altceva decât că veniseră ca să rămână. Dar legătura lor cu aceste pământuri se destrămasese în tăcere și era mai bine să nu încerce să dezgroape morții; dacă cineva ar fi început să pună lucrurile cap la cap, să-și amintească și, prin urmare, să vorbească de rău și cu rea voință, așa cum fac oamenii ori de câte ori au ocazia?

Nici hainele nu îi ajutau. Emilia era îmbrăcată ca o puștoaică, deși nu mai era adolescentă de mult: blugi ruși, Dr. Martens mov, jachetă tehnică de un verde fluorescent. În același timp, tatăl ei arăta de parcă ar fi ieșit dintr-un roman polițist de Simenon¹, cu paltonul lui gri, elegant, pantalonii scrobiți și vesta de cașmir. Nici unul, nici celălalt n-aveau nimic de-a face cu dialectul acela aspru, al unor bătrâni posomorâți, cu barba neîngrijită și pălăria de păslă trasă peste ochi, așa cum se obișnuiește în părțile noastre.

Emilia aruncase o privire spre piața orașului, singura de altfel, abia recunoscând-o. Obișnuia să vină acolo vara, în copilărie, însoțindu-și mătușa când avea de rezolvat diverse treburi, dar și la câteva petreceri – își amintea acum – organizate chiar în acel restaurant, Samurai, din care mai rămăsese doar firma. Băcânia însă era încă acolo și vindea, ca de-obicei, de toate: de la pâine, la detergenți și feronerie. Supraviețuise, de asemenea, și barul Samurai, care era atât chioșc de ziare, cât și tutungerie. Mai încolo, oficiul poștal – așa cum stătea scris pe tablă fixată pe

¹ Georges Joseph Christian Simenon, scriitor belgian faimos pentru personajul său fictiv, detectivul Jules Maigret (n.tr.).

ușă – care era deschis lunea, miercuri și vinerea, de la 8:00 la 12:00. Cercul amintirilor era închis de biserică, primărie și școală.

Cam asta era.

Ce naiba caut eu aici?

În fața realității, Emilia își pusese această întrebare.

Nu avea nevoie nici de Dumnezeu, nici să se întoarcă la școală și, cu atât mai puțin, de ziare. Doar de țigări. A scos și a aprins una, din pachetul pe care îl avea în buzunar, trăgând în piept cu forță, pentru că începea să se sperie. Există o regulă de fier în viața ei: nu îți încalci cuvântul dat. Pentru că dacă o faci, nu ești altceva decât un ticălos. Tatăl ei nu știa asta – nu frecventase anturaje indezirabile. Dar ea, ea învățase totul pe propria ei piele.

În timp ce Riccardo tot întreba pe unul și pe altul, Emilia s-a apropiat de ferestrele întunecate de la Samurai, pentru a arunca o privire înăuntru. Clienții, veniți să joace cărți, păreau să aibă între șaizeci și cincisprezece ani. Și atunci i-a revenit în minte vocea Martei:

Gândește-te la băieți, Emily. Ce de băieți!

Strângem o grămadă, dar nu ne logodim cu niciunul.

Le-o tragem și-atât, unul după altul!

Și un zâmbet i s-a ivit pe față: Ar trebui să-i vezi pe *băieții* ăștia, Marta. Într-un final, a trecut pe-acolo un cioban, Rivetti cred, cu o turmă de oi și câțiva câini. El i-a arătat lui Riccardo scara de piatră săpată în pământ, chiar între bar și băcănie, atât de bine ascunsă între măracini și hortensii uscate, încât, dacă nu știai că era acolo, ți-ar fi fost imposibil să o vezi.

Pe lângă trepte, crescuseră cele mai vânjoase urzici pe care Emilia le văzuse în viața ei. De parcă voiau să-i țină la distanță pe nebunii care, asemenea ei, credeau că se pot muta într-un loc ca acela. Un loc care nu o dorea, în care nimeni nu ar fi tolerat pe cineva atât de tânăr și plin de viață. Unde casele erau, în proporție de optzeci la sută, nelocuite, uitate și goale. De fapt ăsta și era, nu-i așa? Motivul.

Pe ultima bucată a urcușului, Emilia s-a străduit din răputeri să nu ia în seamă ce văzuse în Alma, nici oboseala pe care o simțea în picioare, ci mai degrabă, să creadă în subconștientul ei. Care, într-adevăr, fusese

cel mai afectat. Cu toate astea, Venturi spusese un lucru adevărat: „Nu avem nicio putere asupra dorințelor noastre, trebuie doar să găsim curajul de a le asculta.“ Și ea și le ascultase, ședință după ședință, sedativ după sedativ. Și rămăsese pe poziții în ceea ce privea mutarea în Sassaia, chiar și atunci când Venturi redevenise javra cu care deja se obișnuise:

— Cineva cu trecutul tău, Emilia, ar alege un oraș mare, o metropolă unde să se poată pierde în mulțime. Nu un oraș mic, în care te vor linșa într-o secundă.

— Nimeni nu-și mai amintește. Au murit toți, răspunsese ea.

— Exact. Și vrei să trăiești cu morții? Pentru că dacă vrei, asta înseamnă ceva.

Du-te-n mă-ta! îi zisese Emilia în gând. Apoi se ridicase și plecase. Pentru că îi pusese o întrebare cu adevărat greu de înghițit și, ca să o citeze pe Marta, „Venturi era o mare frigidă, cu un băț infipt în cur“. Și-atunci de ce se mai gândea încă la asta?

Deja găfăia. Nici Riccardo nu mai putea. Părea un drum fără sfârșit, la capătul căruia era de necrezut că vor găsi niște case în care să locuiască cineva în secolul ăsta. Dar, în mijlocul pădurii, a apărut un indicator alb pe care scria cu majuscule negre:

SASSAIA, Comuna ALMA

Și pâlcul de case decrepite din visul ei stăruitor s-a materializat brusc. Construcții de piatră, cu acoperișuri din ardezie, care abia se mai țineau pe picioare, sprijinindu-se una de alta. Erau arse de soare, care strălucea cu atâta putere, încât părea că-i iunie, nu noiembrie. În lumina aceea, până și munții păreau noi. Ea însăși, cine știe, s-ar fi putut reinnoi. Iar din Venturi ar fi rămas doar o amintire, cum se va întâmpla și cu restul.

Pentru că aici era, în sfârșit, acel *după*.

2

Sassaia avea, în acel an, un total de doi locuitori.

Unul dintre ei, Basilio Raimondi, avea șaizeci și patru de ani, dar arăta cu mult mai bătrân. Nu fusese nici căsătorit, nici logodit; trăise mereu aici, singur, obișnuindu-se să vorbească atât de puțin, încât putea trece cu ușurință drept surdomut. În Valle îl numeau *il Basilio* – numele sunt întotdeauna precedate de articolul hotărât prin aceste părți – și, chiar dacă era tratat prietenește, în adâncul sufletului, toți erau convinși că nu era un om normal.

Celălalt locuitor, care nu se deosebea prea mult de Basilio, eram eu.

Niciunul dintre noi nu era la curent cu faptul că o a treia persoană urma să se alăture tăcerii noastre. O femeie roșcată, destul de tânără încă, cu pistrui. Și chiar de-am fi fost, nu știu ce-am fi putut face pentru a ne apăra de o asemenea intruziune. Poate n-am fi reușit să facem nimic, dar măcar nu ne-ar fi luat prin surprindere, iar evenimentul ar fi fost mai puțin traumatizant. Să nu mai spunem că dacă cineva se hotărăște să locuiască într-un sat pustiu, o face pentru că vrea să lase în urmă un anumit anotimp, cu anumite întâmplări. În care evenimentele te copleșesc, te dezrădăcinează, te schimbă. Dacă am fi știut de sosirea Emiliei, n-am mai fi dormit noaptea. De fapt, din acea zi, așa cum se spune că se întâmplă odată cu venirea pe lume a unui copil, am încetat să mai dorm.

Fuseam la cimitir în dimineața aceea. Coborâsem în Alma la șapte, pentru că nu voiam să dau nas în nas cu oamenii în timp ce ștergeam

fotografiile ovale și înlocuiam vechile flori de plastic prăfuite cu crizanteme proaspete.

Sora mea nu venise. Nici anul ăsta nu trântise măcar o scuză amărâtă în mesajul telegrafic obișnuit, însă fusem surprins: nici nu mai știam unde locuiește. Cu cât timp în urmă încetase să mai vină? Să împartă cu mine povara morților, criptele suprapuse, scara, candelerele? Să mă sune?

Distanța devenise punctul ei forte.

M-am întors acasă pe la 8:30 – îmi amintesc fiecare detaliu din acea zi –, luasem micul dejun, un ou crud bătut cu zahăr. Ar fi trebuit să fac și un duș, să-mi tund barba care îmi ajunsese deja la clavicule. Dar nu avusesem chef: nici dac-ar fi strigat după mine „Ursul!”. Oricum, știau și ei că nu sunt un om rău.

Odată, Ofelia ridicase mâna și mă întrebase în fața tuturor:

— Domnule învățător, dar câți ani aveți?

Atunci, barba mă ajutase să-mi ascund zâmbetul.

— Pentru că Michele spune că aveți treizeci, iar Marco, cincizeci.

Ceilalți îi tot ziceau, din spatele băncilor:

— Șșșttt, proasto!

M-am distrat copios, răspunzând:

— Am optzeci de ani.

Cum ziua de 2 noiembrie era, dincolo de orice altceva, o zi de sărbătoare, am profitat de ea, mutând ciclamele în niște ghivece mai mari și citind până târziu. Abia după prânz, am decis să corectez temele: un eseu intitulat „Cel mai bun prieten al meu”. M-am dus în biroul de la etaj, unde mă așteptau cumișii lucrările, una peste alta, și m-am așezat. Prima îi aparținea lui Martino Fiume, iar ochii mi s-au ridicat numaidecât spre tavan.

În vârstă de doisprezece ani, repeta clasa a cincea pentru a doua oară. Prima propoziție era promițătoare: *Cel mai bun prieten al meu este Nebbia, câinele meu*. Dar cea de-a doua nu mai era la fel: *L-am găsit într-un șanț când era mic, părăsit, săpând disperat*. Am oftat, am scos din carcasă creionul albastru folosit pentru greșelile grave și am înconjurat cuvântul *săpa*.

— Asta nu-i italiană, Martino, am spus cu voce tare. Pentru că atunci când trăiești singur, acesta e unul dintre obiceiurile care fac tăcerea suportabilă.

— Știu că n-ai nevoie de ea la pășune, în munți, dar trebuie să o înveți oricum.